

FUTBOLCU KIZLARIN (12-15 YAŞ) SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ BELİRLENMESİ

Erkan Faruk ŞİRİN¹

Geliş Tarihi: 05.03.2007

Kabul Tarihi: 09.11.2007

ÖZET

Bu çalışmanın amacı 12-15 yaş grubundaki kız çocuklarını ve gençleri fiziksel olarak aktif hale getiren motivasyonları belirleyerek yaş farklılığını ortaya koymaktır.

Çalışmaya, Ankara ilinde 15-31 Mayıs 2006 tarihleri arasında Ankara ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı tarafından ilgili yaş grubunda ilk defa düzenlenen 'Kızlar Yeşil Sahada' projesine katılan 285 İlköğretim II. kademesinde yer alan kız futbol oyuncusu gönüllü olarak katılmıştır (yaş= 13.27±0.78).

Araştırmada veri toplama aracı olarak, kızların spor ve egzersize katılımında hangi sebebin ne kadar etkili olduğunu belirlemek için, 30 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşan Spora Katılım Güdüsü ölçeği (Participation of Motivation Questionnaire=PMQ) uygulanmıştır. Envanterin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı toplam ölçek için .90 olarak bulunmuştur.

Ölçekten elde edilen veriler, frekans ve yüzdelerle açıklanmış ve yorumlanmıştır. Spora katılım güdülenmesinde yaş farklılığını test etmek için Varyans Analizi (one-way anova) kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir.

Elde edilen bulgular, ölçekte yer alan her madde için ortalama değerler "Becerilerimi geliştirmek", "Yeni beceriler öğrenmek", Takımda olmak", "Kazanmayı sevmek", "Hareketi sevmek" ve "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak" bu yaş grubundaki kız sporcuların spora katılımlarını yönlendiren en önemli nedenler olarak belirlenmiştir. Alt boyutlar düzeyinde incelendiğinde, PMQ'da yer alan alt boyutlarla ilgili elde ettikleri puan ortalamaları faktörlere göre farklılık göstermektedir. Katılımcı kızlar en önemli faktörleri Hareket/Aktif Olma, Beceri Gelişimi ve Takım Üyeliği/Ruhu olarak görmektedirler. En önemsiz faktör ise Fiziksel uygunluk/Enerji harcama alt boyutudur. Spora katılım güdülenmesinde yaş farklılığını ise 12-13-14-15 yaş grubundaki kız sporcuların spora katılım nedenleri arasında, yaş gruplarında farklılıkların olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Sonuç olarak, futbolcu kızların spora katılım güdülerini dışsal güdülerden çok "Becerilerimi geliştirmek", "Yeni beceriler öğrenmek", Takımda olmak", "Kazanmayı sevmek", "Hareketi sevmek" ve "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak" gibi içsel güdülerden olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Spora katılım güdüsü, yaş, genç kız futbolcular

DETERMINATION OF PARTICIPATION MOTIVATION IN YOUNG FEMALE SOCCER PLAYERS (12-15 YEARS OLD)

ABSTRACT

The purpose of this study is to find the motivations of being active physically in 12-15 years old females and youngsters, and to identify the age differences.

Female soccer players of related age, who attended the new project called 'Girls on Field' in 15-31 May of 2006, arranged by Physical Education, Sports and Scouting Department, approved by National Directorate of Ministry of Ankara, have been participated in this study (age = 13.27±0.78).

An inventory consisting of 30 items and 8 subclasses was used for data collection, and to examine which reasons are effective to participate in sports, called the Participation of Motivation Questionnaire (PMQ). The Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated as .90 for the reliability of the total scale.

The data was explained with percent and frequency. One way anova was conducted to test the age differences in participation of motivation. P< 0.05 significance level was chosen for the statistical significance.

According to the findings, the mean values for each item "improve my skills", "learn new skills", "being on a team", "like to win", "like the action" and "to do something i am good at" were found as the most important reasons for the girls' participation motivations of sports at this age. When evaluated in subclass level, the mean values scored in the PMQ's subclass, were diverse to factors. The most important factors for the participated girls were "Activity/Being Active", "Skill development", "Team Affiliation/Team

¹ Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Spirit". The least important factor is "Fitness/Energy Release". There are no significant difference ($p>0.05$) related to age factor in participation of motivation at 12-13-14-15 years old females.

As a result, it is found that the motives for girls' attending to sports "to improve my skills", "to develop new skills", "to like the action" and "to do something i am good at" internal factors are more important than the external factors.

Key Words: Participation motivation, age, young female soccer players

GİRİŞ ve AMAÇ

Son yıllarda spor psikolojisi alanında, çocuk ve gençleri spora katılmaya yönlendiren temel nedenlerin belirlenmesi, çalışmaların esas noktasını oluşturmuştur. Spora yönlendirme, bir bireyin rekabet düzeyinin kazanmaya yönelmesinin ve hedefe yönelmesinin birleşiminden oluşur (1). Spora katılım bireylere kendi performanslarını değerlendirme, yeteneklerini gösterme ve bireysel hedeflerini değerlendirme fırsatı sunar (2). Bütün bu faktörler sporcular için uygun motivasyonel stratejiler geliştirmekte kullanılır.

Motivasyon üzerindeki çalışmalar, erken mekanik yaklaşımlardan günümüzdeki bilmeye ve anlamaya yönelik yaklaşımlara doğru değişmektedir (3). Modern spor psikologları ve araştırmacıları gençlerin spora katılımlarını iyi anlayabilmek ve altı çizilebilecek güdüleri bulmak için bir teorik altyapı hazırlamaya çalışmışlardır.

Önceki çalışmalar genel olarak çocuk ve gençlerin spor ve fiziksel aktivitelere katılımında bir takım nedenler olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar eğlence (spora katılımdan alınan zevk güdüsü), fiziksel zindelik (sağlıklı ve fiziksel olarak uygun olma güdüsü), yetenek gelişimi (yeni yetenekleri geliştirme veya eski yetenekleri artırma güdüsü), başarı (yapılan işlerde elde edilen başarıma güdüsü), statü (tanınma ve ödül kazanma güdüsü), takımla beraber olma (bir takıma ait olma ve takım atmosferinden zevk alma güdüsü), arkadaşlık (arkadaşlarla beraber olma güdüsü), enerji harcama (enerjiyi harcamak için bir şeyler yapma güdüsü) ve durumsal güdüler (aileler, antrenörler ve yararlı çeşitli kuruluşlardan etkilenme) olarak adlandırılabilir (4,5,6,7,8,9).

Genel olarak motivasyon iki şekilde kategorize edilebilir. Dışsal sebepler (sosyal kabul, ödüller, bedensel zorlama) ve içsel (kendini tanıma, kendini tatmin etme, aktiviteden alınan zevk) sebeplerdir (10,11,12). Bu sebepler bireylerin neden spora katıldığı konusunda anahtar rol oynar ve aynı kişi için içsel ve dışsal sebeplerin beraber etkili olmasına rağmen bir sebep genellikle baskındır. Araştırmacılar, içsel motivasyonun spora başlayanlarda daha yüksek düzeyde sportmenlik ve motivasyona sebep olduğu (13,14) ve daha az yıpranmaya yol açtığını belirtmektedirler (15). İçsel sebeplerle spora başlayanlar yeni yetenekler geliştirmek, takım ruhunu yaşamak ve kendilerine güvenlerini arttırıp iyi bir sportmenlik göstermek isterken, dışsal sebeplerle spora katılanlarda daha sosyal tutumlar gözlenmiştir. Çünkü bu sebepler sosyal statüyü arttırmak, geliştirmek, profesyonel kariyer yapmak için spora katılmışlardır (13). Bakker, Whiting ve Van der Brug (16) yaptıkları araştırmada, spora katılımı ilişkili motivleri içeren 11 çalışmayı tartışmışlardır. Bu 11 çalışmadan 7 tanesi içsel haz almanın spora katılımında en önemli motivasyon kaynağı olduğunu ortaya koymuştur. Yaptıkları çalışmalarında, bireylerin neden spora katıldıklarına dair sorulara yanıt aranmış ve daha çok içsel nedenlerden dolayı katıldıkları ortaya konulmuştur (öğrenme, zevk alma). Ryan, Frederick, Lepes, Rubio ve Sheldon (17) dışsal motivlerin genel olarak spora katılım için başlangıçta en önemli neden olduğunu, bununla birlikte içsel motivlerin ise sporu devam ettirmede oldukça önemli bir etki yarattığını ortaya koymuşlardır. Elde edilen sonuçlar rekabet ve oyundan alınan zevkin bağlılık ve devamlılığı etkilediğini, buna karşın bedenle ilişkili motivlerin spora bağlılığı önemli oranda etkilemediğini ortaya çıkarmıştır.

Görev, ego ve sosyal güdüler motivasyon üzerinde ayrıca rol oynarlar (12,18). Görev güdüsü içseldir ve bir katılımcı aktiviteye zevk ve kişisel ödül için girmeye karar verdiğinde ortaya çıkar (12). Ego güdüleri dışsaldır ve bir kişinin performansının diğerleriyle karşılaştırılmasıyla ilgilidir. Sosyal kaynaşma güdüleri ise dışsaldır. Arkadaşlıkla, sosyalleşmeyle ilgilidir ve bir yere ait olma, takdir görme ve spor katılımından gelen saygıyla bağlantılıdır. Dışsal motivasyonlar organize spora başlarken önemli olurken, sporcunun yaşı ilerledikçe daha çok içsel motivasyonların önem kazandığı görülmektedir. Bunlar spora yeni başlayan çocuk ve gençlerle ilgilenirken önemlidir.

Çocuk ve gençlerin; eğlence, yeteneklerini geliştirme ve yeni yetenekler öğrenmek için spora katılım gösterdikleri bilinmektedir (4). Gençler eğlence ve zevki spora katılım için temel sebep olarak belirtmektedirler (4,19,20,21,22,23). Yapılan çalışmalar çocukların farklı nedenlerden dolayı spora katılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Spora katılım amaçları bireyler için çeşitlilik gösterir ve özeldir. Scanlan, Stein ve Ravizza (24), gençlik sporlarına katılımda öğrenmenin ve oyundan zevk almanın çok önemli bir rolü olduğunu ortaya koymuştur.

Sağlıklı olmak da çocukların katılımı için önemli bir rol oynamaktadır (4,20,23,25,26). İnsanları eğlence ve rekabet içeren aktivitelere katılımına motive eden faktörler incelenirken çeşitli farklar bulunmuştur. Sağlıklarını geliştirmek için özellikle yaşları ileri dönemlerde spora başlayanlar daha az karmaşık ve daha az fiziksel yeterlik isteyen aktivitelere yönelmektedirler. Ayrıca cinsiyet farklılıkları da görülmektedir (27,28). Bayanlar aktivitelere daha katılımcı görünürken (20), erkekler daha rekabetçi olmalarına (23) karşın devamlılıklarının fazla olmadıkları görülmektedir (20).

Sporcuların yaşı hangi faktörlerin daha çok motive edici olduğu konusunda önemli rol oynamaktadır. Birçok genç sporcu için spora katılım, okuldan sonraki saatlerde yapılan ve daha az karmaşık bir olaydır. Yaş ilerledikçe spor

ŞİRİN, E. F., "Futbolcu Kızların (12-15 Yaş) Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi"

daha mücadeleci bir yapı oluşturur ve sporcunun harcaması gereken zaman artarken daha değişik aktiviteler, zamanı geçirmek için ortaya çıkar.

Kızlar daha çok kendini geliştirme ve sanatsal aktivitelerle ilgilenirken genç erkekler kendi başarı düzeylerini arttıran ve sosyal statülerini geliştiren rekabetçi aktivitelere yönelmektedirler (27).

Kızlar ve erkeklerde yaşa bağlı olmaksızın yetenek düzeyi katılımın devamında önemli bir rol oynamaktadır. İlerleyen süreçlerde yeterli yetenek düzeyini gösteremeyenlerin bu faaliyetleri bıraktıkları görülmektedir (27).

Birçok faktör çocuk ve gençlerin spora katılımlarını motive etmektedir. Genetik faktörler yani kas yapısı ve vücut yapısı bir dereceye kadar önceden bilinebilir. Fakat önceden bilinen faktörlerle eşit öneme sahip olan bir takım psikolojik faktörler de mevcuttur. Motivasyonun en önemli kısmı psikolojik faktörlerden oluşur. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı ilgili yaş grubundaki kız çocuklarını ve gençleri fiziksel olarak aktif hale getiren motivasyonları belirleyerek yaş farklılığını ortaya koymaktır.

Bu araştırmada; genç kızların, bayan futbol'una katılımı ve böylesine fedakârlık isteyen bir spor dalında olmanın sebeplerini ortaya çıkarmaktır. Bu güdülerin anlaşılmasıyla sedanter gençlerin ve düzenli olarak spor yapmayan genç kızların da spora yönlendirilmesinde stratejiler geliştirilebilir. Bu araştırmayla, beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler, eğitimciler ve aileler kız çocuklarının spora katılımını ve fiziksel aktivitelerini arttırmak için etkili motivasyonel teknikler hakkında daha iyi bilgi sahibi olacakları düşünülmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Çalışmaya, Ankara ilinde 15-31 Mayıs 2006 tarihleri arasında, Ankara ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı tarafından ilgili yaş grubunda ilk defa düzenlenen 'Kızlar Yeşil Sahada' projesine katılan lüköğretim II. kademe kız sporcular (yaş= 13.27±0.78) gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmanın evreni 'Kızlar Yeşil Sahada' projesine katılan, Ankara'nın 7 farklı bölgesindeki 32 okul takımı oluşturmaktadır. Örneklemine ise 7 okul takımının projeden çekilmesiyle, Ankara ili Altındağ ilçesinden 2 okul takımı 25 öğrenci, Çankaya ilçesinden 9 okul takımı 99 öğrenci, Elmadağ ilçesinden 1 okul takımı 12 öğrenci, Etimesgut ilçesinden 1 okul takımı 10 öğrenci, Keçiören ilçesinden 7 okul takımı 77 öğrenci, Mamak ilçesinden 2 okul takımı 22 öğrenci ve Yenimahalle ilçesinden 2 okul takımı 40 öğrenci ile, toplam 24 okul takımında yer alan 285 kız futbol oyuncusu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Spora Katılım Güdüsü ölçeği uygulanmıştır. "Spora Katılım Güdüsü Ölçeği", bundan sonra orijinal adının (Participation of Motivation Questionnaire) kısaltılmış baş harfleri ile anılacaktır (PMQ). Spora Katılım Ölçeği (PMQ), bireyin spora katılımdaki sebeplerini açıklamak için kullanılan 30 maddeden oluşan bir envanterdir. Gill, Gross ve Huddleston (4), tarafından geliştirilen orijinal ölçek, katılımcının spor ve egzersize katılımı hangi sebebin ne kadar etkili olduğunu ortaya çıkarmak için "Çok Önemli", "Az Önemli" ve "Hiç Önemli Değil" şeklinde verdikleri Likert tipi 3'lü bir yanıt ve derecelendirme ölçeğidir. Envanterde yer alan maddeler, 1 (Çok Önemli) ile 3 (Hiç Önemli Değil) arasında değerlendirildiğinden, elde edilen düşük değerler o maddenin daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Gill ve arkadaşlarının (4) çalışmasındaki ölçek, 8 alt boyuttan oluşmaktadır (Beceri Geliştirme, Takım Üyeliği/Ruhu, Eğlence, Arkadaşlık, Başarı/Statü, Enerji Harcama, Fiziksel Uygunluk ve Diğer Sebepler). Gill ve ark. (4)'nın çalışmasındaki Cronbach's alfa katsayısı alt boyutlar için .78 (Başarı/Statü) ile .30 (Arkadaşlık) arasındadır. PMQ'nun test-tekrar test yöntemi ile güvenilirliği ise .68 (22) bulunmuştur.

Envanter 1993 yılında Çelebi (29) tarafından Türkçeye çevrilmiş ve bütün ölçekten elde edilen güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. Oyar, Aşçı, Çelebi ve Mülazımoğlu (30) tarafından yaz spor okulunda envanterin geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmış ve 8 alt boyut olarak bulunmuştur. Alt boyutlar için Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı .61(Beceri Gelişimi) ile .78 (Başarı/Statü) arasında bulunmuştur. Toplam ölçekten elde edilen iç tutarlılık .86 olarak bulunmuştur. Bizim çalışmamızda Alt boyutlar için Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı .43 (Hareket/Aktif Olma) ile .66 (Başarı/Statü) arasında bulunmuş ve toplam ölçekten alınan iç tutarlılık .90 olarak bulunmuştur.

Bu çalışmada Çelebi (29) tarafından oluşturulan, Oyar ve arkadaşları (30) tarafından da kullanılan Türkçe form kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmamızda elde edilen veriler, SPSS for Windows 15.0 (2006) istatistik paket programında hesaplanmıştır. Çalışmada ilk olarak değişkenlere ait önce betimsel istatistiklerine bakılmış, elde edilen veriler frekans ve yüzdelerle açıklanmıştır. Spora katılım güdülenmesinde yaş farklılığını test etmek için Varyans Analizi (one-way anova) kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda alfa = .05 düzeyi esas alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırma Grubunun Yaşlarına Göre Güdülenme Unsurları

SPORA KATILIM GÜDÜLERİ	Önem Dereceleri (Ort.)									
	12 YAŞ n=50		13 YAŞ n=124		14 YAŞ n=99		15 YAŞ n=12		TOPLAM N=285	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
BECERİ GELİŞİMİ										
Becerilerimi geliştirmek istiyorum	1.16	0.41	1.10	0.37	1.10	0.36	1.25	0.62	1.11	0.39
Yeni beceriler öğrenmek istiyorum	1.20	0.49	1.19	0.50	1.19	0.50	1.75	0.96	1.21	0.53
Branşımda yükselmeyi isterim	1.16	0.42	1.28	0.57	1.29	0.59	1.33	0.65	1.26	0.56
Malzeme ve tesislerden faydalanmak isterim	1.52	0.76	1.49	0.75	1.46	0.70	1.58	0.66	1.49	0.73
TAKIM ÜYELİĞİ/RUHU										
Takım çalışmasını severim	1.22	0.46	1.28	0.59	1.22	0.48	1.33	0.65	1.25	0.53
Takım ruhunu severim	1.28	0.49	1.25	0.53	1.25	0.53	1.25	0.62	1.24	0.52
Takımda olmayı severim	1.28	0.60	1.22	0.52	1.18	0.50	1.16	0.57	1.21	0.53
Lideri, antrenörleri veya eğitimcileri severim	1.44	0.70	1.43	0.67	1.51	0.70	1.41	0.66	1.46	0.68
EĞLENCE										
Seyahati severim	1.58	0.70	1.57	0.80	1.61	0.76	1.41	0.66	1.58	0.76
Heyecanı severim	1.36	0.69	1.31	0.57	1.26	0.54	1.25	0.45	1.30	0.58
Evden çıkmayı severim	1.66	0.65	1.56	0.75	1.63	0.78	1.66	0.77	1.61	0.75
Eğlenceyi severim	1.26	0.56	1.25	0.59	1.36	0.67	1.50	0.79	1.30	0.62
BAŞARI/STATÜ										
İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim	1.20	0.53	1.24	0.53	1.21	0.50	1.50	0.79	1.23	0.53
Ödül kazanmayı severim	1.22	0.54	1.25	0.50	1.30	0.63	1.33	0.49	1.26	0.55
Önemli olduğumu hissetmek hoşuma gider	1.26	0.52	1.29	0.60	1.36	0.66	1.33	0.65	1.31	0.61
Popüler olmak isterim	1.58	0.73	1.70	0.82	1.83	0.80	1.33	0.49	1.71	0.79
Statü ve saygınlık kazanmak isterim	1.30	0.54	1.40	0.61	1.40	0.65	1.33	0.49	1.36	0.60
FİZİKSEL UYGUNLUK/ENERJİ HARCAMA										
Enerjimi tüketmek istiyorum	1.94	0.84	1.87	0.73	1.85	0.70	1.91	0.79	1.88	0.74
Formumu korumak istiyorum	1.50	0.67	1.37	0.65	1.63	0.81	1.50	0.79	1.49	0.72
Stresimi atmak istiyorum	1.46	0.70	1.45	0.69	1.44	0.67	1.58	0.79	1.45	0.68
Egzersiz yapmayı severim	1.38	0.60	1.37	0.61	1.47	0.69	1.58	0.79	1.41	0.64
Fiziksel olarak sağlıklı olmak istiyorum	1.36	0.69	1.33	0.64	1.33	0.63	1.50	0.79	1.34	0.65
YARIŞMA										
Kazanmayı severim	1.28	0.60	1.19	0.48	1.21	0.52	1.08	0.28	1.21	0.51
Rekabeti severim	1.48	0.70	1.26	0.52	1.30	0.57	1.33	0.65	1.31	0.58
Meydan okumayı severim	1.64	0.74	1.63	0.78	1.65	0.77	1.16	0.38	1.62	0.76
HAREKET/AKTİF OLMA										
Bir şeylerle uğraşmak hoşuma gider	1.24	0.51	1.25	0.53	1.29	0.59	1.33	0.49	1.27	0.55
Hareketi severim	1.32	0.65	1.17	0.42	1.21	0.52	1.50	0.67	1.22	0.51
ARKADAŞLIK										
Arkadaşlarımla olmak istiyorum	1.36	0.59	1.27	0.57	1.35	0.59	1.41	0.51	1.32	0.58
Ailem veya yakın arkadaşlarım oynamamı istiyor	1.66	0.74	1.64	0.75	1.63	0.81	1.25	0.62	1.62	0.77
Yeni arkadaşlarla tanışmak istiyorum	1.30	0.58	1.33	0.58	1.45	0.67	1.66	0.65	1.38	0.62

Tablo 1’de araştırmaya katılan kız sporcular için “PMQ”da yer alan unsurlara katılım nedenlerinin madde ortalamaları göz önüne alınarak önem dereceleri verilmiştir. Envanterde yer alan maddeler, 1 (Çok Önemli) ile 3 (Hiç Önemli Değil) arasında değerlendirildiğinden, elde edilen düşük değerler o maddenin daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Tablo 1 incelendiğinde 12 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; “Becerilerimi geliştirmek istiyorum”, “Branşımda yükselmeyi isterim”, “Yeni beceriler öğrenmek istiyorum”, “İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim”, “Takım çalışmasını severim”, “Ödül kazanmayı severim” dir. 13 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; “Becerilerimi geliştirmek istiyorum”, “Hareketi severim”, “Yeni beceriler öğrenmek istiyorum”, “Kazanmayı severim”, “Takımda olmayı severim”, “İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim”, “Bir şeylerle uğraşmak hoşuma gider”dir. 14 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; “Becerilerimi geliştirmek istiyorum”, “Takımda olmayı severim”, “Yeni beceriler öğrenmek istiyorum”, “İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim”, “Kazanmayı severim”, “Hareketi severim”, “Takım çalışmasını severim”dir. 15 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; “Kazanmayı severim”, “Takımda olmayı severim”, “Meydan okumayı severim”, “Ailem veya yakın arkadaşlarım oynamamı istiyor”, “Becerilerimi geliştirmek istiyorum”, “Takım ruhunu severim”dir. Genel olarak her bir madde için ortalama değerler “Becerilerimi geliştirmek”, “Yeni beceriler öğrenmek”, “Takımda olmak”, “Kazanmayı sevmek”, “Hareketi sevmek” ve “İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak” bu yaş grubundaki kız sporcuların spora katılımlarını yönlendiren en önemli nedenler olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Araştırma Grubunun PMQ Alt Boyutları Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	n	\bar{X}	SS	Ortanca	En düşük	En yüksek
BECERİ GELİŞİMİ	285	1.27	.39	1.00	1.00	3.00
TAKIM ÜYELİĞİ/RUHU	285	1.29	.39	1.25	1.00	2.75
EĞLENCE	285	1.44	.44	1.25	1.00	3.00
BAŞARI/STATÜ	285	1.37	.41	1.20	1.00	2.28
FİZİKSEL UYGUNLUK/ENERJİ HARCAMA	285	1.51	.44	1.40	1.00	3.00
YARIŞMA	285	1.38	.46	1.33	1.00	3.00
HAREKET/AKTİF OLMA	285	1.24	.42	1.00	1.00	3.00
ARKADAŞLIK	285	1.44	.46	1.33	1.00	3.00

Tablo 2'de görüldüğü gibi kız sporcular PMQ'da yer alan alt boyutlarla ilgili elde ettikleri puan ortalamaları faktörlere göre farklılık göstermektedir. Katılımcı kızlar en önemli faktörleri; 1.24±0.39 ile Hareket/Aktif Olma, 1.27±0.39 ile Beceri Gelişimi ve 1.29±0.39 ile Takım Üyeliği/Ruhu olarak görmekte-dirler. En önemsiz faktör ortalama puanı ise 1.51±0.44 ile Fiziksel uygunluk/Enerji harcama alt boyutudur.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Spora Katılım Güdülenmesi Envanterinden Alınan Puanların Yaşa Göre Varyans Analizi Sonuçları

ALT BOYUTLAR	Yaş	N	X	SS	SD	F	p
BECERİ GELİŞİMİ	12 yaş	50	1.26	.37	3; 281	1.162	.324
	13 yaş	124	1.26	.39			
	14 yaş	99	1.26	.37			
	15 yaş	12	1.47	.48			
TAKIM ÜYELİĞİ/RUHU	12 yaş	50	1.30	.42	3; 281	.024	.995
	13 yaş	124	1.29	.39			
	14 yaş	99	1.28	.39			
	15 yaş	12	1.29	.42			
EĞLENCE	12 yaş	50	1.46	.38	3; 281	.212	.888
	13 yaş	124	1.42	.46			
	14 yaş	99	1.46	.43			
	15 yaş	12	1.45	.49			
BAŞARI/STATÜ	12 yaş	50	1.31	.33	3; 281	.991	.397
	13 yaş	124	1.37	.41			
	14 yaş	99	1.42	.43			
	15 yaş	12	1.30	.37			
FİZİKSEL UYGUNLUK/ENERJİ HARCAMA	12 yaş	50	1.52	.45	3; 281	.635	.593
	13 yaş	124	1.48	.42			
	14 yaş	99	1.54	.46			
	15 yaş	12	1.61	.49			
YARIŞMA	12 yaş	50	1.46	.48	3; 281	1.293	.277
	13 yaş	124	1.36	.44			
	14 yaş	99	1.39	.47			
	15 yaş	12	1.19	.36			
HAREKET/AKTİF OLMA	12 yaş	50	1.28	.46	3; 281	.927	.428
	13 yaş	124	1.21	.39			
	14 yaş	99	1.25	.43			
	15 yaş	12	1.41	.51			
ARKADAŞLIK	12 yaş	50	1.44	.45	3; 281	.353	.787
	13 yaş	124	1.41	.43			
	14 yaş	99	1.48	.51			
	15 yaş	12	1.44	.35			
TOPLAM (Ortalama)	12 yaş	50	1.39	.30	3; 281	.223	.880
	13 yaş	124	1.37	.32			
	14 yaş	99	1.40	.32			
	15 yaş	12	1.41	.34			

(p<0.05)

Spora katılım nedenlerinde yaş farklılığı olup olmadığını test etmek için yapılan varyans analizi sonuçları; katılım güdülenmesiyle ilgili yaş grupları ortalama puanları arasında Beceri Gelişimi (p=0.324), Takım Üyeliği/Ruhu (p=0.995), Eğlence (p=0.888), Başarı/Statü (p=0.397), Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama (p=0.593), Yarışma (p=0.277), Hareket/Aktif Olma (p=0.428) ve Arkadaşlık (p=0.787) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Birçok spor dalında spora katılımı ve devamını cesaretlendirmek için aile üyelerinin, öğretmenlerin ve antrenörlerin; motivasyonun sporcular üzerindeki etkilerinin olduğu kadar, hangi sporcunun ve hangi spor dalı için hangi motivasyonun etkili olduğunu da bilmeleri gerekir.

Bu çalışma, 12-15 yaş grubunda yer alan futbolcu kızları spora yönlendiren en önemli nedenleri belirleyerek yaş farklılığını ortaya koymak amacı ile yapılmıştır. Bu amaçla PMQ'da yer alan her madde için ortalama değerlere bakılmıştır. 12 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; "Becerilerimi geliştirmek istiyorum", "Branşımda yükselmeyi isterim", "Yeni beceriler öğrenmek istiyorum", "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim", "Takım çalışmasını severim", "Ödül kazanmayı severim" dir. 13 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; "Becerilerimi geliştirmek istiyorum", "Hareketi severim", "Yeni beceriler öğrenmek istiyorum", "Kazanmayı severim", "Takımda olmayı severim", "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim", "Bir şeylerle uğraşmak hoşuma gider"dir. 14 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler; "Becerilerimi geliştirmek istiyorum", "Takımda olmayı severim", "Yeni beceriler öğrenmek istiyorum", "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak isterim", "Kazanmayı severim", "Hareketi severim", "Takım çalışmasını severim"dir. 15 yaşında olan kızları spora yönlendiren en önemli nedenler ise; "Kazanmayı severim", "Takımda olmayı severim", "Meydan okumayı severim", "Ailem veya yakın arkadaşlarım oynamamı istiyor", "Becerilerimi geliştirmek istiyorum", "Takım ruhunu severim" kız futbolcuların spora katılımlarını yönlendiren en önemli nedenler olarak bulunmuştur. Genel olarak her bir madde için ortalama değerler "Becerilerimi geliştirmek", "Yeni beceriler öğrenmek", Takımda olmak", "Kazanmayı sevmek", "Hareketi sevmek" ve "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak" bu yaş grubundaki kız sporcuların spora katılımlarını yönlendiren en önemli nedenler olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar Stern, Bradley, Prince, ve Stroh'un (31) 9-10 yaşındaki genç basketbolcular üzerinde yaptıkları çalışma ve Gould ve arkadaşlarının (22) 8-14 yaşındaki Kulüplü yüzücüler üzerinde yaptıkları çalışma ve Brodtkin ve Weis'in (32) yüzücüler üzerine yaptıkları çalışma, Klint ve Weis'in (33) cimnastikçilerde elde ettikleri sonuçlarla paralellik göstermektedir. Gill ve arkadaşlarının (4), Barber ve Sukhi'nin (34) Oyar ve arkadaşlarının (30) elde ettikleri sonuçlarla da kısmen benzerlik göstermektedir. Literatürdeki bazı araştırma sonuçları arasındaki küçük farklılıkların sebebi yapılan araştırmaların bazılarında katılımcıların rekabete dayalı sporcular üzerinde yapılması, diğerlerinin de rekreasyona yönelik aktivitelere katılan çocuklarda yapılmasından kaynaklanabilir.

Alt boyutlar düzeyinde incelendiğinde, PMQ'da yer alan alt boyutlarla ilgili elde ettikleri puan ortalamaları faktörlere göre farklılık göstermektedir. Katılımcı kızlar en önemli faktörleri "Hareket/Aktif Olma", "Beceri Gelişimi" ve "Takım Üyeliği/Ruhu" olarak görmekteyler. En önemsiz faktör ise "Fiziksel uygunluk/Enerji harcama" alt boyutudur. Yaş farklılığı ile ilgili alt boyut sonuçları bazı çalışmalarla farklılık göstermesi (32,34,35) çalışmaların özellikle farklı kültürde ve farklı amaçlarla yapılan faaliyetlerdeki (rekreasyon veya, rekabet sporları) çocuk ve gençlere yapılmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Özellikle bu farklılık bayan sporcularda ataerkil bir kültüre sahip olan ülkemizdeki yapıdan da kaynaklandığı düşünülebilir.

Spora katılım güdülenmesinde yaş farklılığını ise 12-13-14-15 yaş grubundaki kız sporcuların spora katılım nedenleri arasında, yaş gruplarında farklılıkların olmadığı görülmüştür. Yaşın katılım motivasyonuna etki etmediğini belirten, Salguero ve arkadaşlarının (36), Brodtkin ve Weis'in (32) ve Barber ve Sukhi'nin (34) araştırmaları bizim bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, futbolcu kızların spora katılım güdülerini dışsal güdülerden çok "Becerilerimi geliştirmek", "Yeni beceriler öğrenmek", Takımda olmak", "Kazanmayı sevmek", "Hareketi sevmek" ve "İyi olduğum bir konuda bir şeyler yapmak" gibi içsel güdülerden olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla bir kişi; bir başka kişi ya da bir şey olmaksızın kendi hür iradesiyle bir aktiviteye katılıyor ve haz alıyorsa, o kişi için içsel olarak güdülenmiş denilmektedir. İçsel güdüler bireyin bir göreve olan ilgisi veya yaptığı işten haz almasını içermektedir (10,11). İçsel motivasyonun spora başlayanlarda daha yüksek düzeyde sportmenlik ve motivasyona sebep olduğu (13,14) belirtilmektedir.

Ülkemizde kızlara yönelik yapılacak aktivitelerde katılımı arttırmak ve bu spor dalına (kız futbol) olan ilgilerini arttırmak için araştırmada belirlenen güdülerin etkili olacağı düşünülebilir. Gençleri spora yönlendiren nedenleri belirlemek amacı ile yapılacak daha sonraki çalışmalarda spora katılıma etki ettiği düşünülen birçok faktörün (aile, antrenör, beden eğitimi öğretmeni, spor branşı, spor yılı, sosyo ekonomik yapı, kültür) değerlendirilmesi bu konudaki daha hassas bilgilere ulaşmamızı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Gill, D.L., Deeter, T.E., "Development of the sport orientation questionnaire", Research Quarterly for Exercise and Sport, 59(3), pp.191-202, 1988.
2. Duda, J.L., Hall, H.K., Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, & C. M. Janelle (Eds). Handbook of Research in Sport Psychology, 2nd Ed., 417-434, New York: John Wiley&Sons. Inc., 2001.
3. Biddle,S. J.H., Mutrie, N., Psychology of physical activity: Determinants, well-being and interventions. London: Routledge. 2001.
4. Gill, D.L., Gross J.B., Huddleston, S., "Participation motivation in young sports". International Journal of Sport Psychology, 14, pp. 1-14, 1983.

ŞİRİN, E. F., "Futbolcu Kızların (12-15 Yaş) Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi"

5. **White, S.A., Duda, J.L.**, "The relationship of gender,level of sport involvement,and participation motivation to task and ego orientation". *International Journal of Sport Psychology*, 25, pp. 4-18, 1994.
6. **Kolt, G., Kirby, R., Bar-Eli, M., Blumenstein, B., Chadha, N.K., Liu, J., Kerr, G.**, "A crosscultural investigation of reasons for participation in gymnastics". *International Journal of Sport Psychology*, 30, pp. 381-398, 1999.
7. **Buonamano, R., Cei, A., Mussino, A.**, "Participation motivation in Italian youth sport". *Sport Psychologist*, 9, pp. 265-281, 1995.
8. **Lindner, K.J., Kerr, J.H.**, "Predictability of sport participation motivation from metamotivational dominances and orientations". *Personality and Individual Differences*, 30, pp. 759-773, 2001.
9. **Wang, J., Wiese-Bjornstal, D.M.**, "The relationship of school type and gender to motives for sport participation among youth in the People's Republic of China". *International Journal of Sport Psychology*, 28, pp. 13-24, 1997.
10. **Wann, D.L.**, *Sport psychology*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall. pp. 158-183, 1997.
11. **Ryan, R.M., Deci, E.L.**, "Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions". *Contemporary Educational Psychology* 25, 54-67, 2000.
12. **Bartle,L.P., Malkin, M.J.**, "The motivation to move". *Parks & Recreation*, 35(1), 28-36, 2000.
13. **Ryska, T.A.**, "Spormanship in young athletes: The role of competitiveness, motivational orientation, and perceived purposes of sport". *The Journal of Psychology*,137(3), pp. 273-292. 2003.
14. **Wang, C.K.J., Biddle, S.J.H.**, "Intrinsic motivation towards sports in Singaporean students: The role of sport ability beliefs". *Journal of Health Psychology*, 8, pp. 515-523, 2004.
15. **Ryska, T.A., Hohensee, D., Cooley, D., Jones, C.**, "Participation motives in predicting sport dropout". *North American Journal of Psychology*,4; pp. 199-209, 2002.
16. **Bakker, F.C., Whiting,H.T.A., Van Der Brug, H.**, *Sport Psychology: Concepts and Applications*, New York: John Wiley and Sons, 1990.
17. **Ryan, R.M., Frederick, C.M., Lepes, D., Rubio, N., Sheldon, K.M.**, "Intrinsic motivation and exercise adherence". *International Journal of Sport Psychology*, 28, pp. 335-354, 1997.
18. **Cervello, E.M., Santos-Rosa, F.J.**, "Motivation in sport: An achievement goal perspective in young Spanish recreational athletes". *Perceptual and Motor Skills*, 92(2), pp. 527, 2001.
19. **Dwyer, J.J.M.**, "Internal structure of participation motivation questionnaire completed by undergraduates". *Psychological reports*, 70, 290, 1992.
20. **Flood, S.E., Hellsdetd, J.C.**, "Gender differences in motivation of intercollegiate athletic participation". *Journal of Sport Behavior*, 14, pp. 159, 1991.
21. **Gill, K., Overdorf, V.**, "Incentives to exercise in younger and older women". *Journal of Sport Behavior*, 17, pp. 87-89, 1994.
22. **Gould, D., Feltz, D., Weiss, M.**, "Motives for participation in competitive youth swimming". *International Journal of Sport Psychology*,16, pp. 126-140, 1985.
23. **Koivula, N.**, "Sport participation: Differences in motivation and actual participation due to gender typing". *Journal of Sport Behavior*, 22, pp. 360-381, 1999.
24. **Scanlan, T. K., Stein, G.L., Ravizza, K.**, "An in-depth study of former elite figure skaters: II. Sources of enjoyment. *Journal of Sport and Exercise Psychology*", 11, pp. 65-83, 1989.
25. **Bouchard, C., Shephard, R., Stephens, T.**, The consensus statement. In C. Bouchard, R. Shephard, & T. Stephens (Eds.), *Physical activity, fitness and health international proceedings and consensus statement (pp.3-28)*. Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, 1994.
26. **Steptoe, A., Butler, N.**, "Sports participation and emotional wellbeing in adolescents". *The Lancet*, 347(9018), pp. 1789-1792, 1996.
27. **Mota, J., Esculcas, C.**, "Leisure-time physical activity behavior: structured and unstructured choices according to sex, age, and level of physical activity". *International Journal of Behavioral Medicine*, 9(2) pp. 111-122, 2002.
28. **Sallis, J.F., Alcaraz, J.E., McKenzie, T.L., Hovell, M.F.**, "Predictors of change in children's physical activity over 20 months. Variations by gender and level of adiposity". *American Journal of Preventative Medicine*, 16, pp. 222-229, 1999.
29. **Çelebi, M.**, "Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fiziksel Aktivite Kulüplerinde Bulunan Lider Tipleri", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*. ODTÜ, Ankara, 1993.
30. **Oyar, Z.B., Aşçı H.F., Çelebi M. ve Mülazımoğlu Ö.**, "Spora Katılım Güdüsü Ölçeği'nin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması", *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), s.21-23, 2001.
31. **Stern, H.P., Bradley, R.H., Prince, M.T., Stroh, S.E.**, "Young children in recreation sports: Participation motivation. *Clinical Pediatrics*, 29, pp. 89-94, 1990.
32. **Brodkin, P., Weis, M.R.**, "Developmental differences in motivation for participating in competitive swimming. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12, pp. 248-263, 1990.
33. **Klint, K., Weiss, M.**, "Perceived competence and motives for participating in youth sports: A test of Harter's competence motivation theory". *Journal of Sport Psychology*, 9, pp. 55-65, 1987.
34. **Barber H., Sukhi H.**, "The influence of parent-coaches on participant motivation and competitive anxiety in youth sport participants". *Journal of Sport Behavior*, 22 (2), pp. 162-180, 1999.
35. **Wharton, M.S.**, *Measurement and analysis for participation in southeastern competitive age group swimming. The Degree of Doctor of Philosophy in Health Promotion and Health Education, Graduate School of The University, Tuscaloosa, Alabama, 2004.*
36. **Salguero A, Gonzalez-Boto R., Tuero C., Marquez S.**, "Relationship between perceived physical ağabeylity and sport participation motives in young competitive swimmers". *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 44 (3), pp. 294-299, 2004.